

TISKOVÁ ZPRÁVA

Česká republika je jediným státem EU, který nepodporuje činnost Mezinárodního trestního soudu

29. ledna 2007 - Mezinárodní trestní soud se sídlem v Haagu dnes potvrdil obžalobu proti Thomasi Lubangovi, bývalému prezidentu Unie konžských vlastenců. Tímto rozhodnutím může být zahájen **historicky první případ** instituce, jejíž založení 1. července 2002 je považováno za nejvýznamnější událost v mezinárodních vztazích od vzniku OSN.

Česká republika ovšem činnost tribunálu nepodporuje a dodnes ani neratifikovala zakládající Římský statut z roku 1998. „Tímto postojem ukazuje česká vláda světu svou lhostejnost k obětem těch nejzávažnějších mezinárodních zločinů posledních desetiletí,“ říká Jan Kratochvíl z Ligy lidských práv.

Založení Mezinárodního trestního soudu je přitom výrazným mezníkem ve vývoji mezinárodního práva, který umožní stíhání vysoce postavených osob, jenž by bez existence tohoto orgánu zcela unikly spravedlnosti. Podle bývalého generálního tajemníka OSN Kofi Annana je soud „nejlepší šancí, kterou lidstvo kdy mělo, aby ze světa zmizela kultura beztrestnosti pachatelů těch nejstrašnějších zločinů.“

Mezi ty patří právě i události v Kongu, které si vyžádaly až čtyři miliony obětí. Rozsáhlého mezinárodního konfliktu ve východní části země se v průběhu 90. let a počátku našeho století účastnily armády devíti států a 21 ozbrojených skupin včetně Unie konžských vlastenců, která prosazovala zájmy etnické skupiny Hema. Lubangova organizace je údajně zodpovědná za bezpočet zločinů proti lidskosti a válečných zločinů, jako například etnicky motivované masakry, mučení, či znásilňování. Lubangu viní obžaloba z toho, že využíval k bojovým akcím děti mladší 15 let, což představuje válečný zločin.

Lubanga se účastnil prvního slyšení před soudem již v listopadu 2006, ale až tímto rozhodnutím dal soud jasně najevo, že obvinění proti Lubangovi jsou dostatečně podložená a může být na jejich základě souzen. „Je na čase, aby se i Česká republika připojila k této jedinečné iniciativě a pomohla tak dát statisícům obětí různých konfliktů na světě šanci na spravedlnost,“ říká Kratochvíl.

Přílohou tohoto tiskového prohlášení je výzva k ratifikaci Statutu Mezinárodního trestního soudu vydaného skupinou českých nevládní organizací.

Liga lidských práv

Amnesty International, Česká republika

Český červený kříž

Člověk v tísni

Příloha k Tiskové zprávě z 29. 1. 2007

Nevládní organizace vyzývají k ratifikaci Statutu Mezinárodního trestního soudu

V současné době je Česká republika jediným státem EU a jedním z posledních států Evropy, které dosud neratifikovaly Římský statut Mezinárodního trestního soudu. Domníváme se, že tato situace je z několika důvodů politováníhodná.

Mezinárodní trestní soud (dále „MTS“) je mezinárodní instituce založená Římským statutem z roku 1998. Cílem MTS je ukončení beztrestnosti pachatelů nejhorších trestných činů, které lidstvo zná. Během 20. století lidstvo muselo přihlížet nejhrůznějším zločinům, které měly za následek milióny obětí, přičemž mnohdy odpovědné osoby nebyly potrestány. Jak poznamenal bývalý Vysoký komisař OSN pro lidská práva, José Ayala Lasso: „člověk má větší šanci být souzen za zabití jednoho člověka než za zabití statisíce“. Mezinárodní trestní soud je orgánem, který má této beztrestnosti do budoucna zabránit a zároveň svou existencí působit preventivně a pomoci tak, aby tyto zločiny vůbec nebyly páčány. V pravomoci MTS je stíhat a soudit pachatele genocidy, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů za podmínky, že tak nečiní stát jejich příslušnosti. Mezinárodní trestní soud je slovy bývalého generálního tajemníka OSN, Kofiho Annana, „nejlepší šancí, kterou lidstvo kdy mělo“, aby ‘kultura beztrestnosti’ pachatelů těch nejstrašnějších zločinů byla ukončena.

Ratifikaci Římského statutu MTS Českou republikou podporujeme z několika důvodů:

1. Česká republika vždy zřízení MTS podporovala. V rámci vyjednávání Římského statutu patřila k tzv. skupině „like-minded states“, která byla zřízení MTS příznivě nakloněna. Česká republika je také stranou všech podstatných mezinárodních humanitárních smluv a v minulosti všechny snahy o mezinárodní spravedlnost podporovala, jak dokládá již účast Bohuslava Ečera jako žalobce u Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku po druhé světové válce. Skutečnost, že jsme dosud neratifikovali Římský statut MTS je tedy spíše anomálií. Situace je zvláště nešťastná vůči našim partnerům v EU, kteří již všichni Římský statut ratifikovali, a Evropská unie sama v rámci své společné zahraniční politiky MTS podporuje. Nepřistoupení k MTS může být pro pozici České republiky v EU zvláště choulostivou situací počátkem roku 2009, kdy převezmeme předsednictví EU.
2. Každá další ratifikace učiní MTS silnější a tedy efektivnější v trestání pachatelů mezinárodních zločinů, kteří by jinak unikli spravedlnosti. Ještě podstatnější je skutečnost, že silný MTS znamená větší preventivní účinek a tak větší šanci, že k těmto hrůzným zločinům vůbec nedojde. Počet smluvních stran již činí 104 a i dříve zásadní kritik MTS, Spojené státy americké, svůj postoj zmírňují, jak ukazuje např. rozhodnutí RB OSN o svěření stíhání zločinů v Darfúru tomuto soudu, či v poslední době opouštění od uplatňování dříve běžných sankcí proti zemím, které Římský statut ratifikovaly.

3. V současné době se Česká republika vůbec nemůže aktivně účastnit formování tohoto nového mezinárodního orgánu, jehož vytvoření je označováno za nejvýznamnější mezinárodní událost od dob založení OSN. V roce 2009 nebo 2010 bude probíhat mezinárodní konference, na které dojde k úpravám Římského statutu. Pro to, aby se Česká republika této konferenci mohla aktivně účastnit a měla na ní hlasovací právo, je třeba, aby Statut do té doby ratifikovala.
4. Účast na MTS posílí schopnost České republiky chránit své obyvatele před uvedenými zločiny. MTS představuje další možnost postihu pachatelů těchto činů, pokud tito například nebudou dosažitelní pro české orgány činné v trestním řízení. MTS má ovšem jurisdikci pouze nad činy spáchanými na území smluvní strany, případně jejími státními příslušníky.

Věříme, že ratifikace Římského statutu je nejen v zájmu České republiky, ale v zájmu všech osob na této planetě. Ratifikací dá Česká republika jasně najevo, že jí nejsou lhostejné osudy miliónů bezejmenných obětí, které se staly oběťmi různých diktátorů a ozbrojených skupin ve 20. století a bohužel, jak dokládá situace například v Darfúru, i století 21. Vytvoření MTS je výrazným krokem směrem k dosažení spravedlnosti a lepšího života na Zemi. Mezinárodní trestní soud je instrumentem, který může výrazně napomoci zabránit páchání těchto zločinů v budoucnu. Předpokladem ovšem je, že se bude jednat o silnou organizaci mající širokou podporu napříč státy světa. Česká republika k tomu může přispět přinejmenším tím, že se připojí k v současné době již 104 státům světa, které Římský statut ratifikovaly.

V Praze 26. ledna 2007.

Liga lidských práv

Jan Vodák
ředitel

Český červený kříž

Marek Jukl
prezident

Člověk v tísni

Šimon Pánek
ředitel

Amnesty International, ČR

Zdeněk Rudolský
ředitel